

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
I.O.S.U.D.-UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ARTE
FACULTATEA DE ARTE ȘI DESIGN**

**ART-TERAPIE ȘI ART-TERAPIE SPIRITUALĂ LA COPII CU
DIZABILITĂȚI ȘI PROBLEME EMOTIIONALE
– FUNDAMENTARE TEORETICĂ ȘI PRACTICĂ –**

Rezumat

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. habil Marcel Ghe. Muntean

Student-doctorand:

Lorinț Loredana

TIMIȘOARA

2023

CUPRINS

INTRODUCERE	4
CAPITOLUL 1. ART-TERAPIA VIZUAL PLASTICĂ	17
1.1. <i>Precizări categoriale și terminologice ale art-terapiei</i>	17
1.1.1. <i>Funcțiile Art-Terapiei</i>	24
1.1.2. <i>Similitudini și diferențe între Artă și Art-Terapie</i>	29
1.2. <i>Ședințele de Art-Terapie</i>	32
1.3. <i>Rolul art-terapeutului în art-terapie</i>	36
1.4. <i>Metode și tehnici utilizate în art-terapie</i>	39
1.5. <i>Art-terapia gestaltică</i>	42
1.6. <i>Exprimarea copilului prin mijloace art-terapeutice</i>	48
1.6.1. <i>Educarea copiilor cu dizabilități prin activități art-terapeutice</i>	54
1.6.2. <i>Studii de caz</i>	57
CAPITOLUL 2. ART-TERAPIA SPIRITUALĂ	91
2.1. <i>Delimitare conceptuală</i>	91
2.2. <i>Art-terapia spirituală în literatura de specialitate</i>	95
2.3. <i>Icoana și reprezentările religioase în art-terapie</i>	100
2.3.1. <i>Relevanța istorică și artistică a icoanelor și artei religioase</i>	100
2.3.2. <i>Rolul art-terapiei spirituale</i>	106
2.4. <i>Obiectivele terapeutului în art-terapia centrată religios/spiritual</i>	109
2.5. <i>Art-terapia spirituală în îngrijirea paliativă</i>	114
CAPITOLUL 3. ICOANA-ASPECTE ISTORICE, ARTISTICE ȘI EDUCAȚIONALE	118
3.1. <i>Aspecte istorice</i>	118
3.1.1. <i>Forma și importanța icoanelor</i>	118
3.1.2. <i>Semnificația icoanei la Sfântul Ioan Damaschin</i>	121
3.2. <i>Aspecte artistice</i>	125
3.2.1. <i>Simbolistica reprezentărilor iconografice – de la semn, simbol, la icoană</i>	125
3.2.2. <i>Elemente estetice: linia, forma, compoziția, culoarea</i>	130
3.3. <i>Icoana ca instrument didactic</i>	140
3.3.1. <i>Funcțiile icoanei</i>	140
3.3.2. <i>Icoana în educația religioasă contemporană</i>	144
CAPITOLUL 4. ICOANA PE STICLĂ: ISTORIC, MODALITĂȚI DE REALIZARE ȘI STUDII DE CAZ	156

4.1. Icoana pe sticlă- o scurtă istorie.....	156
4.1.1. Centre ale icoanei pe sticlă din Transilvania (sec. XVIII-XX).....	161
4.1.2 Tehnica picturii icoanelor pe sticlă.....	172
4.1.3. Art-terapia în școală cu elemente creștine aplicată la copiii disfuncționali/ tipici și cu cerințe educaționale speciale.....	180
4.2. Studii de caz în cadrul școlii.....	184
4.2.1. Studiile de caz- Analiză comparativă.....	223
CONCLUZII.....	227
BIBLIOGRAFIE.....	233
LISTA ILUSTRAȚIILOR – SURSE.....	260
Anexa 1.....	266
Anexa 2.....	268
Anexa 3.....	269
Anexa 4.....	272
Anexa 5.....	281

REZUMAT

Cuvinte cheie: art- terapie, art -terapie spirituală, art -terapeut, copii cu dizabilități, copii cu probleme emoționale, studii de caz, icoana pe sticlă.

Tema de cercetare, „*Art-terapie și art-terapie spirituală la copiii cu dizabilități și probleme emoționale– fundamentare teoretică și practică*” a fost aleasă din două motive principale. Am decis tratarea acestui subiect pentru că se bazează pe cercetările anterioare din lucrările de licență și masterat și pentru că nu a fost explorat pe larg în domeniul artelor vizuale.

Cercetarea doctorală prezentă, se înscrie în tipologia cercetărilor interdisciplinare dintre educație, terapia prin artă și arta sacră/seculară, are scopuri atât informative, cât și formative. Ea explorează rolul profesorilor pentru învățământul primar și preșcolar și al profesorilor de religie în echipe multidisciplinare și caută să demonstreze importanța icoanelor în cultura vizuală, în diferite timpuri și locuri. Această cercetare are o abordare transdisciplinară, încorporând spiritualitatea, artele vizuale și psihoterapia.

Acest subiect nu a fost pe deplin explorat nici în teologia ortodoxă românească, nici în domeniul artelor vizuale, utilizarea icoanelor sacre în art-terapie nefiind deloc abordată. Acest lucru se poate datora percepției că subiectul este relevant în primul rând pentru psihologie și îngrijirea sănătății mintale, dar vom demonstra că și icoana, cu bogata ei încărcătură simbolică este importantă pentru terapia prin artă.

OBIECTIVELE CERCETĂRII

Întrebarea de cercetare de la care am pornit demersul științific a fost „Cum poate ajuta art-terapia spirituală pe copiii cu dizabilități și probleme emoționale?”. Din această întrebare am dezvoltat și obiectivele pe care le-am urmărit în cadrul tezei. Ele sunt:

1. Obiectivul general: Investigarea conceptului de sacralitate în artă și rolul lui în modelarea personalității.

2. Obiective secundare:

a. Identificarea funcțiilor art-terapiei, a rolului art-terapeutului și a tehnicilor utilizate de acesta;

- b. Caracteristicile art-terapiei utilizate în cazul copiilor cu dizabilități;
- a. Analizarea art-terapiei spirituale și a metodelor implicate;
- b. Simbolismul icoanei și a istoriei icoanelor pe sticlă tradiționale;
- c. Realizarea a două studii de caz (primul, implicând art-terapia tradițională, al doilea, art-terapia spirituală prin intermediul icoanelor (pictate pe sticlă), însoțite de o analiză comparativă.

METODOLOGIA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

În conformitate cu cele afirmate mai sus, criteriul principal după care vom structura lucrarea este relația priorităților. De asemenea, vom folosi metoda deductivă de argumentare științifică, pornind de la general la particular. Astfel, la început vom realiza o cercetare teoretică a Educației/ Art-Terapiei, urmând ca apoi să aplicăm cele descoperite în studii de caz. Vom folosi și metoda comparativă și descriptivă, deoarece vom realiza comparații între tipurile de art-terapie și studiile de caz și vom descrie procesul art-terapeutic și cel de realizare al icoanelor pe sticlă.

În ceea ce privește utilizarea artei și sacralității ei în predarea religiei în învățământul de masă și în art-terapia centrate pe artele vizuale, studiile de caz vor avea loc în cadrul activității mele de cadru didactic și vor fi integrate prezentei cercetări doctorale. Elaborarea tehnicilor și metodelor se va face sub supervizare conform legilor în vigoare, precum Normele de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002, din 15.04.2016, publicate în M.O. al României, în vigoare de la 04 mai 2016. Supervizarea se face de către artistul art-terapeut, în cadrul unei echipe pluridisciplinară din cadrul Complexului de Servicii Sociale Comunitare pentru copii și adulți Cluj, iar participarea doctorandului va fi voluntară. Toate activitățile vor fi documentate și susținute teoretic și vor fi consemnate în fișe cuprinzând inclusiv imagini fotografice, respectând prevederile Legii nr. 46/2003 privind confidențialitatea datelor .

Activitățile se vor desfășura sub supervizare în spații protejate, special amenajate pentru persoane cu nevoi speciale, în unități acreditate în acest sens. Astfel: doctorandul va funcționa ca și cadru didactic (profesor de religie, profesor pentru învățământul primar) în cadrul unităților școlare; La Complexul Centru Comunitar Județean Servicii Sociale Comunitare pentru Copii și Adulți Cluj, se va desfășura programul „Centru de terapie prin artă, terapie

ocupatională și prin joc”, conduse de doamna dr. Emilia Chirilă (art-terapeut). În acest program am cerut să fiu cooptată ca voluntar în calitatea de profesor de religie, specialist în educație spirituală și profesor pentru învățământul primar.

Sinteza principalelor capitole și a concluziilor

Lucrarea este constituită din patru capitole, împărțite în mai multe subcapitole. În continuare, voi prezenta succint conținutul acestora.

Capitolul 1. Art-terapia vizual plastică. Primul capitol al acestei cercetări va oferi o introducere în subiect și va stabili fundamentul teoretic pentru studiile de caz care vor fi examinate ulterior. Pentru început, va fi efectuată o analiză a termenilor cheie utilizați în teză, inclusiv diferite tipuri de terapie prin artă, terapie ocupațională și alte concepte relevante. În plus, vor fi explorate funcțiile terapiei prin artă, cu un accent specific pe aplicarea acesteia la trei grupuri de copii: cei cu afecțiuni medicale, cei care au suferit traume și cei cu probleme psiho-sociale. În continuare, subcapitolul următor se va aprofunda în detaliile sesiunilor de terapie prin artă, luând în considerare factori precum: locația, procesul în sine, facilitatorii și rolurile acestora în ghidarea sesiunilor. Pornind de la aceasta, următorul subcapitol va examina rolul terapeutului prin artă în procesul de vindecare prin artă, explorând atât implicarea lor directă, cât și aspectele reflexive ale practicii lor. Mai mult, vor fi explorate diferitele metode și tehnici utilizate în terapia prin artă, cu un accent deosebit pe terapia prin artă gestalt și modurile în care copiii se exprimă prin terapia prin artă. În plus, capitolul va cerceta modul în care terapia prin artă este benefică în mod specific copiilor cu dizabilități.

Capitolul 2. Art-terapia spirituală. La fel ca în cazul primului capitol, și acesta începe cu o secțiune dedicată explicării termenilor; s-au avut în vedere cuvinte ca „spiritual”, „religios”, „transcendent”, care vor fi folosite în cuprinsul cercetării. De asemenea, se vor analiza principalele descoperiri din literatura de specialitate care tratează terapia prin artă spirituală. Partea principală a capitolului se va concentra pe utilizarea icoanelor și a imaginilor religioase în terapia prin artă, evidențiindu-se contribuția unică a icoanelor în crearea unui spațiu artistic simbolic și non-verbal, precum și identificarea aspectelor din viața unui copil care se conectează la transcendent. Se va realiza o scurtă analiză privind aplicarea terapiei prin artă spirituală în îngrijirea paliativă, subliniindu-se importanța terapiei prin artă în atenuarea suferinței. Mergând mai departe, capitolul va oferi o analiză aprofundată a icoanelor, luând în

considerare semnificația lor istorică și artistică, precum și explorarea integrării lor în educația religioasă contemporană.

Capitolul 3. Icoana. Aspecte istorice, artistice, educaționale. Acest capitol servește drept bază teoretică pentru studiile de caz care vor fi prezentate. Începe explorarea aspectelor istorice ale icoanei, inclusiv înfățișarea ei și conflictele din jurul venerării sale. Capitolul examinează, de asemenea, simbolismul și interpretările icoanei din învățăturile lui Sfântul Ioan Damaschin, un gânditor creștin proeminent care a explorat semnificația spirituală a icoanei. Capitolul analizează diferitele simboluri care sunt încorporate în icoane, urmate de o analiză a elementelor estetice: linia, forma, compoziția și culoarea, fiecare dintre acestea având propriul său sens distinct. Secțiunea finală a capitolului se concentrează exclusiv pe icoană ca instrument didactic și explorează potențialele aplicații ale acesteia în educația religioasă contemporană.

Capitolul IV. Icoana pe sticlă: istoric, modalități de realizare și studii de caz. Acest capitol va fi împărțit în două secțiuni principale, fiecare concentrându-se pe diferite aspecte ale subiectului.

Prima secțiune va aprofunda aspectele teoretice ale picturii icoanelor pe sticlă, explorând originile, evoluția acesteia și centrele proeminente de pictură pe sticlă din Transilvania în secolele XVIII-XX. Vor fi înfățișate în detaliu diverse tehnici utilizate în pictura icoanelor pe sticlă. A doua parte a acestui capitol va fi dedicată prezentării exemplurilor din viața reală ale aplicării noastre a terapiei prin artă spirituală prin pictarea icoanelor pe sticlă. Studiile de caz implică în mod special elevi cu vârsta cuprinsă între 5 și 10 ani care au dizabilități sau cerințe educaționale speciale. Prin prezentarea acestor studii, ne propunem să demonstrăm impactul pozitiv al acestei forme de terapie. De asemenea, va fi efectuată o analiză comparativă între studiile de caz prezentate în prima parte a acestei teze, în care s-a folosit doar terapia prin artă, și cele din această secțiune. Această analiză va oferi informații valoroase asupra eficienței și beneficiilor unice ale încorporării picturii cu icoane pe sticlă în procesul terapeutic.

Concluzii. Principalele concluzii ale tezei se vor concentra asupra modului în care au fost atinse obiectivele evidențiate în Introducere și asupra noilor constatări ale cercetării. Primul obiectiv a examinat funcțiile terapiei prin artă, inclusiv expresia emoțională, modelele artistice neconvenționale, manipularea formelor și imaginile simbolice. Aceste funcții lucrează împreună pentru a transforma abilitățile cognitive și sociale, făcând terapia prin artă un instrument puternic pentru vindecare și creștere personală. Procesul de terapie presupune

evaluări de către psihiatri și psihologi, urmate de ședințe de terapie prin artă cu un terapeut instruit. Sunt utilizate diferite tehnici precum desenul, pictura, sculptura, fotografia și mediile digitale, în funcție de preferințele și nevoile clientului. Terapeutul ghidează clientul, îi evaluează abilitățile artistice și interpretează limbajul simbolic folosit în procesul terapeutic. Al doilea obiectiv s-a concentrat pe beneficiile terapiei prin artă pentru copiii cu tulburări emoționale sau dizabilități. Îi ajută pe copii să se exprime, să crească încrederea în sine, să dezvolte abilități sociale și să reducă durerea emoțională. Terapia prin artă este deosebit de benefică pentru copiii cu traume, afecțiuni medicale, delincvență și nevoi educaționale speciale. Terapia este flexibilă și personalizată, sprijinul și încurajarea terapeutului jucând un rol crucial în stimularea creativității și a dezvoltării personale. Al treilea obiectiv a explorat terapia prin artă spirituală, care le permite copiilor să-și exploreze spiritualitatea prin artă. Terapia prin artă oferă un spațiu creativ pentru autodescoperirea și strategiile de coping. Arta poate exprima spiritualitatea și evoca sentimente de spiritualitate prin contemplare. Reprezentarea non-verbală a temelor transcendente este accentuată în terapia prin artă pentru a aprofunda înțelegerea percepției copilului asupra transcendentului. Al patrulea obiectiv s-a concentrat pe utilizarea iconografiei bizantine în sesiunile de art-terapie. Icoanele pe sticlă au fost alese pentru simbolismul lor bogat și adecvarea pentru terapia prin artă spirituală. Pictogramele transmit învățături și emoții importante în timp ce folosesc elemente precum linii și forme geometrice cu semnificații simbolice. Compoziția icoanelor combină diverse elemente artistice pentru a exprima emoții, dispoziții și experiențe.

Ultimul obiectiv a implicat realizarea a două studii de caz, unul implicând art-terapia tradițională (9 studii de caz prezentate în capitolul I, realizate cu copiii de la Complexul de Servicii Sociale Comunitare pentru copii și adulți Cluj, copii cu autism, sindromul dawn) și altul utilizând art-terapia spirituală prin intermediul icoanelor pe sticlă (9 studii de caz prezentate în capitolul IV, realizate cu copiii de la școala, copii cu probleme emoționale, cerințe educaționale speciale, abandon familial). Terapia prin artă nu este doar un proces creativ, ci și unul spiritual, mai ales pentru copiii care se confruntă cu emoții dificile. Le permite să-și exploreze interiorul și să obțină o perspectivă asupra experiențelor lor spirituale. Principiile creștine sunt încorporate în terapia prin artă pentru a ajuta copiii să-și exprime și să înțeleagă nevoile lor spirituale. Am lucrat cu două grupe de copii, una cu dizabilități (autism, sindrom Down, CES) și cealaltă cu disfuncționalități (abandon de familie, probleme emoționale etc.). Fiecare grup a avut asemănări și diferențe în ceea ce privește modul în care a fost aplicată terapia prin artă, provocările cu care se confruntă și rezultatele obținute. Pentru copiii cu

dizabilități, scopul a fost îmbunătățirea abilităților motorii, independența și corectarea comportamentelor negative. Pentru copiii cu disfuncții, accentul s-a pus pe înțelegerea și exprimarea emoțiilor, dezvoltarea mecanismelor de coping și promovarea autodescoveririi. Au existat două categorii de studii de caz (9 studii de caz care au implicat art-terapia tradițională prezentate în capitolul I și 9 studii de caz care au cuprins art-terapia spirituală prezentate în capitolul al IV-lea) în care au fost implicați copii de la centru de asistență socială și copii de la școală. În primul studiu de caz, realizat în cadrul programului Centrul de Terapie prin artă, terapie ocupațională și prin joc, care a fost condus de doamna doctor Emilia Chirilă, am lucrat împreună utilizând art-terapia tradițională. În al doilea studiu de caz, realizat în școală împreună cu echipa aflată sub coordonarea doamnei Emilia Chirilă și a domnului Prof. Univ. Dr. Marcel Muntean, a fost utilizată art-terapia spirituală prin intermediul icoanelor pe sticlă.

Noutatea acestei teze de doctorat constă în utilizarea art-terapiei spirituale prin icoane pe sticlă. Studiile de caz efectuate de noi au demonstrat eficacitatea acestei forme particulare de terapie prin artă. Mai mult, așa cum se precizează în lucrare, terapia tradițională prin artă este foarte puțin folosită în România. În lumina acestei realități, această cercetare își propune să sublinieze semnificația acestei abordări terapeutice în speranța unei utilizări sporite. În consecință, credem cu fermitate că această inițiativă de pionierat poate fi actualizată în viitor, așa cum a demonstrat prin propriile noastre studii de caz actuale. Un aspect suplimentar care subliniază și mai mult originalitatea acestei teze este absența unor studii anterioare privind potențiala utilizare a icoanelor în terapia prin artă. În plus, terapia prin artă spirituală folosind icoane nu a fost niciodată implementată în România. Prin urmare, această teză servește drept propunere pentru încorporarea acestei terapii în țara noastră. În ambele studii de caz în care au fost utilizate repere emblematice și alte instrumente, copiii au răspuns pozitiv la activitățile de terapie prin artă. Au fost captivați de aspectul imaginativ al artei și le-a plăcut să se exprime. Sesiunile de art-terapie, fie la centrul de asistență socială, fie la școală, au fost așteptate cu nerăbdare de către copii, deoarece le-au oferit un mijloc de a se relaxa și de a-și articula liber gândurile. Legătura dintre copii și terapeutul artistic a fost caracterizată de intimitate, încredere și candoare.

BIBLIOGRAFIE

CĂRȚI

1. AGA, VICTOR, *Simbolica biblică și creștină. Dicționar enciclopedic*, Învierea, Timișoara, 2005.
2. ALLEN, PAT B., *Art Is a Spiritual Path: Engaging the Sacred through the Practice of Art and Writing*, 49033rd edition, Shambhala, Boston, 2005.
3. ALLEN, PAT B., *Art Is a Way of Knowing: A Guide to Self-Knowledge and Spiritual Fulfillment through Creativity*, Shambhala, Boston : New York, 1995.
4. APOSTOL, CONSTANTIN, *Oficializarea stilului pictural bizantin în iconografia creștină*, Editura Universității din București, București, 2008.
5. ARNHEIM, RUDOLF, *Art and visual perception: A psychology of the creative eye*, (Art and visual perception: A psychology of the creative eye, New version), University of California Press, Berkeley, CA, US, 1974.
6. ARNHEIM, RUDOLF, *Visual Thinking*, University of California Press, Berkeley, Calif., 1974.
7. *Arta pentru copii*, Gama, Iași, 2009.
8. *Bede: Commentary on Revelation*, traducere de FAITH WALLIS, 1st edition, Liverpool University Press, Liverpool, 2013.
9. BETENSKY, MALA GITLIN, *What do you see? Phenomenology of therapeutic art expression* (What do you see? Phenomenology of therapeutic art expression), Jessica Kingsley Publishers, London, England, 1995.
10. BIGHAM, STÉPHANE, *Icoana în Tradiția Ortodoxă*, traducere de DIANA PREDA și CORNEL APOSTOL, Theosis, Oradea, 2016.
11. BORCHARDT-HUME, ACHIM (ed.), *Rothko: The Late Series*, 1st Edition, Tate, London, 2009.
12. BOSWORTH, C. E.; LEWIS; PELLAT; DONZEL, E. J. VAN (ed.), *Encyclopaedia of Islam (Khe-Mahi)*; vol. V, Brill, Leiden, 1998.
13. BOTTON, ALAIN; ARMSTRONG, JOHN, *Art as Therapy*, ediție de JANE ACE, Phaidon Press, London, 2013.

14. BURKE, MARY THOMAS, *Counseling: The Spiritual Dimension*, ediție de JUDITH G. MIRANTI, Amer Counseling Assn, Alexandria, VA, 1995.
15. CANE, FLORENCE, *The Artist in Each of Us*, Thames and Hudson, London, 1951.
16. CASTELNUOVO, GIANLUCA; ONOFRI, ANTONIO; LEE, CHRISTOPHER WILLIAM; OSTACOLI, LUCA; STINGL, MARKUS, *Present and Future of EMDR in Clinical Psychology and Psychotherapy, volume II*, Frontiers Media SA, Lausanne, 2023.
17. CHIRILĂ, EMILIA, *Art-Terapia în Tulburările Emoționale ale Copilului și Adolescentului*, Asociația Tercoart Academt, Cluj-Napoca, 2018.
18. COBB, MARK, *The Dying Soul: Spiritual Care at the End of Life*, 1st edition, Open University Press, Buckingham ; Phildelphia, Pa, 2001.
19. COHN, HANS, *Existential Thought and Therapeutic Practice: An Introduction to Existential Psychotherapy*, SAGE Publications, Inc., London, 1997.
20. CONFESSORIS, MAXIMI, *Opera Omnia* (Patrologia Graeca 91), ediție de JACQUES-PAUL MIGNE, Migne, Paris, 1865.
21. CORNEANU, SORINA, *Ghid practic de înțelegere a emoțiilor prin art terapie*, Rovimed Publishers, Bacău, 2019.
22. CUCUI, ELENA-DANIELA; BURNETE, DANIELA, *Icoana Transilvăneană pe sticlă: caiet de modele*, Altip, Alba Iulia, 2016.
23. DALLEY, TESSA (ed.), *Art as Therapy: An Introduction to the Use of Art as a Therapeutic Technique*, 1st edition, Routledge, New York, 1984.
24. DAMASCENI, JOANNIS, *Patrologiæ cursus completus. Series Græca*, vol. 94 (Patrologia Graeca), ediție de JACQUES-PAUL MIGNE, Apud Garnier Fratres et J.-P. Migne Successores, Paris, 1864.
25. DANCU, JULIANA; DANCU, DUMITRU, *Pictura țărănească pe sticlă*, Meridiane, București, 1975.
26. DANIELOU, JEAN, *Primitive Christian Symbols*, traducere de DONALD ATTWATER, Helicon Press, 1964.
27. DIANE, WALLER; CARYL, SIBBETT, *Art Therapy And Cancer Care*, McGraw-Hill Education, UK, 2005.
28. DORSON, JODI A., *Art Therapy for Children. Activities for individuals and small groups*, CreateSpace Independent Publishing Platform, USA, 2014.
29. DOWNING, JUNE, *Teaching Literacy to Students with Significant Disabilities: Strategies for the K–12 Inclusive Classroom*, Corwin Press, Thousand Oaks, California, 2005.

30. DRĂGAN CHIRILĂ, DIANA, *Iluzia prezentului: Instalație multimedia interactivă*, Cluj-Napoca, 2018.
31. DUMITRAN, ANA; KAROLY, SZŐCS FÜLÖP; BĂJENARU, ELENA, *Icoane pe sticlă din Transilvania. Colecția Szöcs*, Alba-Iulia, 2012.
32. DUMITRU A. VANCA, *Icoană și Cateheză*, Reîntregirea, Alba-Iulia, 2005.
33. EDWARDS, DAVID; WILKINS, PAUL, *Art Therapy*, SAGE Publications Ltd, London, 2014.
34. ENĂCHESCU, CONSTANTIN, *Psihologia activității patoplastice*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977.
35. EVANS, EDWARD PAYSON, *Animal symbolism in ecclesiastical architecture*, H. Holt, New York, 1896.
36. FABINI, DANA, *Creativitate artistică: relații între artele vizuale și terapia prin artă*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2006.
37. FABINI, DANA, *Receptarea în artele vizuale: implicații în terapia prin artă*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2006.
38. FARRELLY-HANSEN, MIMI (ed.), *Spirituality and Art Therapy: Living the Connection*, 1st edition, Jessica Kingsley, London ; New York, 2009.
39. FULLER, PETER, *Peter Fuller's Modern Painters: Reflections on British Art*, ediție de JOHN McDONALD, Methuen, London, 1993.
40. GANIM, BARBARA, *Art and Healing: Using Expressive Art to Heal Your Body, Mind, and Spirit*, Illustrated edition, Three Rivers Press, USA, 1999.
41. GERO, STEPHEN, *Byzantine iconoclasm during the reign of Leo III: with particular attention to the oriental sources* (Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium 41), Louvain, 1973.
42. GHEORGHE, ȘTEFAN D., *Icoana pe sticlă: istorie, artă și tradiție*, Sinteze, Galați, 2014.
43. GLADDING, SAMUEL T., *The Creative Arts in Counseling*, John Wiley & Sons, Hoboken, 2021.
44. GOLDING, JOHN, *Paths to the Absolute: Mondrian, Malevich, Kandinsky, Pollock, Newman, Rothko, Stil.*, 1st edition, Princeton University Press, Princeton, N.J, 2000.
45. GOLOMB, CLAIRE, *The Child's Creation of a Pictorial World*, University of California Press, Berkeley, 1992.
46. GRĂGHICESCU, SILVIA; GRĂGHICESCU, FLORENȚA, *Educație Plastică: ghid metodic pentru clasele I-IV*, Aramis, București, 2007.

47. GUSEV, NIKOLAI; DUNAEV, MIHAIL; KARELIN, RAFAIL, *Îndrumar iconografic*, vol. I, trad. EVDOCHIA ȘAVGA, Sophia, București, 2007
48. GUSSAK, DAVIDE.; ROSAL, MARCIAL. (ed.), *The Wiley Handbook of Art Therapy*, John Wiley & Sons, Chichester, 2016.
49. HILLMAN, JAMES, *The essential James Hillman: A Blue Fire*, ediție de THOMAS MOORE, Harper & Row, New York, 1989.
50. HOROVITZ, ELLEN G.; HALPERN, WERNER I., *Spiritual Art Therapy: An Alternate Path*, 2nd edition, Charles C Thomas Pub Ltd, Springfield, Ill, 2002.
51. HOROVITZ-DARBY, ELLEN G., *Spiritual art therapy: An alternate path* (Spiritual art therapy: An alternate path), Charles C Thomas, Publisher, Springfield, IL, England, 1994.
52. RENÉ HUYGHE ET AL., *Puterea imaginii*, Meridiane, București, 1971.
53. *Icoana pe sticlă... timp de credință în spațiul Transilvaniei: catalog [icoane prezentate în cadrul expoziției organizate în Sala Oratorium a Muzeului de Istorie din Budapesta în perioada 19 aprilie-30 mai 2011]. The Icon on glass... a time of faith within the space of Transylvania*, Astra Museum, Sibiu, 2011.
54. ILIE, GINA, *Art-Terapia și dezvoltarea personală la adolescenți*, Sper, București, 2017.
55. IRIMIE, CORNEL; FOCȘA, MARCELA, *Romanian Icons painted on glass*, Meridiane, București, 1968.
56. *Învățătura despre Sfintele Icoane reflectată în teologia ortodoxă românească. Studii și articole*, vol. I, Basilica, București, 2017.
57. KORDIS, GEORGE, *Ritmul în pictura bizantină*, Sophia, București, 2008.
58. KRAMER, EDITH, *Art as Therapy with Children*, HarperCollins, London, 1973.
59. KRAUT, ROBERT, *Artworld Metaphysics*, 1st edition, Oxford University Press, Oxford ; New York, 2007.
60. LĂZĂRESCU, SANDU, *Culoarea în artă*, Polirom, Iași, 2009.
61. LENGHEL, IEREMIA, *Sanogeneza prin art-terapie*, Grinta, Cluj-Napoca, 2013.
62. LEONIDA, MIHAELA D., *The Materials and Craft of Early Iconographers*, Springer, New York, 2014.
63. LOWENFELD, VIKTOR; BRITAIN, W. LAMBERT, *Creative and Mental Growth*, Macmillan, 1987.
64. LUCACIU, ADRIANA, *Forme de expresie ale desenului în arta sec. XX.*, Brumar, Timișoara, 2006.

65. MALCHIODI, CATHY (ed.), *Medical Art Therapy with Children*, 1st edition, Jessica Kingsley, London, 1998.
66. MALCHIODI, CATHY A. (ed.), *Handbook of Art Therapy*, Second edition, The Guilford Press, New York, 2011.
67. MALCHIODI, CATHY A., *The Art Therapy Sourcebook*, Lowell House, Cambridge (Mass.), 1998.
68. MALCHIODI, CATHY, *Art Therapy Sourcebook*, 2nd edition, McGraw Hill, New York, 2007.
69. MCNIFF, SHAUN, *Art as Medicine : Creating a Therapy of the Imagination*, 1st edition, Shambhala, Boston : New York, 1992.
70. MEIER-STAUACH, CHRISTEL; SUNTRUP, RUDOLF, *Lexikon der Farbenbedeutungen im Mittelalter*, Böhlau-Verlag, Cologne, 2011.
71. MELLINKOFF, RUTH, *Outcasts: Signs of Otherness in Northern European Art of the Late Middle Ages*, vol. 1 (California Studies in the History of Art), University of California Press, Berkeley, 1994.
72. MERLEAU-PONTY, MAURICE, *Phenomenology of Perception*, Routledge, London, 1962.
73. MICU, CRISTIAN, *Icoane din patrimoniul Muzeului Etnografic al Transilvaniei – Catalogul colecției*, Digital Data, Cluj-Napoca, 2011.
74. MIREUȚĂ, MARIANA, *Arta și exprimarea plastică în viața copilului*, George Tofan, Suceava, 2008.
75. MONAHIA IULIANA, *Truda iconarului*, traducere de EVDOCHIA ȘAVGA, Sophia, București, 2001.
76. MOON, BRUCE L., *Art And Soul: Reflections On An Artistic Psychology*, 2nd edition, Charles C Thomas Pub Ltd, Springfield, Ill, 2004.
77. MUNTEAN, MARCEL GH., *Tipologia artei bizantine*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2012.
78. MUNTEANU, ANIȘOARA, *Icoana pe sticlă: expresie a sufletului românesc*, Artes, Iași, 2014.
79. MURRAY, PETER; MURRAY, LINDA (ed.), *A Dictionary of Christian Art*, Oxford University Press, Oxford ; New York, 2004.
80. MUȘLEA, IOAN, *Icoanele pe sticlă și xilografurile țăranilor români din Transilvania, Grai și suflet-* Cultura Națională, București, 1995.
81. NAUMBURG, MARGARET, *An Introduction to Art Therapy: Studies of the „free” Art Expression of Behavior Problem Children and Adolescents*, Teachers College Press, Columbia, USA, 1973.

82. OZOLIN, NIKOLAI, *Iconografia Ortodoxă a Cinzecimii: izvoarele sale și evoluția schemei iconografice bizantine*, traducere de VASILE MANEA, Patmos, Cluj-Napoca, 2002.
83. PALADE, MIHAELA, *Iconoclasmul în actualitate: de la „moartea lui Dumnezeu ” la moartea artei*, Sophia, București, 2004.
84. PARHAM, DIANE L.; FAZIO, LINDA S., *Play in Occupational Therapy for Children*, 2nd edition, Mosby, St. Louis, Mo, 2008.
85. PASTOUREAU, MICHEL, *Blue: The History of a Color.*, Princeton University Press, Princeton, NJ, 2001.
86. PASTOUREAU, MICHEL, *Green: The History of a Color*, Princeton University Press, Princeton, 2014.
87. PAȘCA, MARIA, *Terapii ocupaționale și arte combinate repere creative*, University Press, Târgu-Mureș, 2016.
88. PERLS, FREDERICK S., *You are You and I am I If by Chance We Find Each Other It's Beautiful Gestalt Therapy Now Frederick S. Perls 1970*, Penguin Books, 1970.
89. PLATE, S. BRENT (ed.), *Religion, Art, and Visual Culture: A Cross-Cultural Reader*, Palgrave Macmillan, New York, 2002.
90. POLSTER, ERVING; POLSTER, MIRIAM, *Gestalt Therapy Integrated: Contours of Theory & Practice*, Random House, USA, 1974.
91. POPOVICI, DAN, *Marea Tăcere*, Platytera, București, 2013.
92. PREDĂ, VASILE, *Terapii prin mediere artistică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2003.
93. RABIN, MURY, *Art Therapy and Eating Disorders: The Self as Significant Form*, Columbia University Press, New York, 2012.
94. RHYNE, JANIE, *The Gestalt Art Experience: Patterns That Connect*, Magnolia Street Publishers, Chicago, 1996.
95. ROBBINS, ARTHUR, *The Artist As Therapist*, Jessica Kingsley Limited, USA, 2000.
96. RODRIGUEZ, JEAN; TROLL, GEOFF, *L'Art-Thérapie - Pratiques, techniques et concepts*, Ellebore, 2012.
97. ROȘCA, SIMONA-TEODORA, *Icoana pe sticlă din Transilvania sec. XVIII-XX*, Tradiții Clujene, Cluj-Napoca, 2010.
98. RUBIN, JUDITH ARON, *Child Art Therapy*, Wiley, Hoboken, N.J, 2005.
99. RUBIN, JUDITH ARON, *Child Art Therapy: Understanding and Helping Children Grow Through Art*, Van Nostrand Reinhold, Toronto, 1970.

100. RUGGERI, GIOVANNI, *Icoanele pe sticlă din Sibiel*, Citta Aperta, Troina, 2008.
- RUSTOIU, IOANA; DUMITRAN, ANA, *Iconarii din Maierii Bălgradului*, Altip, Alba Iulia, 2007.
101. RUSTOIU, IOANA; DUMITRAN, ANA; BĂJENARU, ELENA; KAROLY, SZŐCS FÜLÖP (ed.), *Prin mine, Ioan Pop Zugravul*, Altip, Alba Iulia, 2008.
102. SALADE, DUMITRU; CIUREA, RODICA, *Educația prin artă și literatură. Studii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.
103. SĂNDULACHE, SORIN, *Consiliere și psihoterapie pastorală*, Editura Institutului Teologic Adventist, Cernica, 2006.
104. SCHAPIRO, MEYER, *Words and Pictures: On the Literal and the Symbolic in the Illustration of a Text*, Mouton, The Hague. Paris, 1973.
105. SENDLER, EGON, *Icoana – imagine a nevăzutului*, Sophia, București, 2005.
106. SHAPIRO, LAWRENCE E., *Limbajul secret al copiilor: cum să-ți înțelegi mai bine copilul*, Trei, București, 2011.
107. SHELDRAKE, PHILIP, *A Brief History of Spirituality*, Wiley-Blackwell, Malden, MA, 2007.
108. SHORE, ANNETTE, *The Practitioner's Guide to Child Art Therapy: Fostering Creativity and Relational Growth*, Routledge, New York, 2013.
109. SPINELLI, ERNESTO, *The interpreted world: An introduction to phenomenological psychology* (The interpreted world: An introduction to phenomenological psychology), Sage Publications, Inc, Thousand Oaks, CA, US, 1989.
110. STEPNEY, STELLA A., *Art Therapy With Students at Risk: Introducing Art Therapy into an Alternative Learning Environment for Adolescents*, Charles C Thomas Pub Ltd, Springfield, 2001.
111. SWINTON, JOHN, *Spirituality and Mental Health Care: Rediscovering a „forgotten” Dimension*, Jessica Kingsley Publisher, London, 2001.
112. ȘCOALA SPECIALĂ TRANSILVANIA, *Incluziunea socială a copiilor cu C.E.S: Simpozion aniversar cu tema Abordarea prin activități de tip artistic a muncii educative și terapeutice la copiii cu C.E.S*, Editura Casei Corpului Didactic Cluj, Cluj-Napoca, 2009.
113. ȘEBU, SEBASTIAN; OPRIȘ, MONICA; OPRIȘ, DORIN, *Metodica pregătirii religiei, Reîntregirea*, Alba-Iulia, 2000.
114. ȘUȘALĂ, ION N., *Culoarea cea de toate zilele*, Albatros, București, 1982.

115. THEOKRITOFF, ELIZABETH, *The Cambridge Companion to Orthodox Christian Theology*, ediție de MARY B. CUNNINGHAM, 1st edition, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.
116. TRIF, CLAUDIA-COSMINA, *Icoana Românească pe Sticlă. Curs universitar*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2021.
117. TRIFA, ALIN, *Tehnici iconografice bizantine și contemporane*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2012.
118. TRISTAN, FREDERIK, *Primele imagini creștine. De la simbol la icoană, secolele II-VI*, Meridiane, București, 2002.
119. TSAKIRIDOU, CORNELIA A., *Icons in Time, Persons in Eternity: Orthodox Theology and the Aesthetics of the Christian Image*, Routledge, London, 2013.
120. VAIRH JR., GENE EDWARD, *Starea artelor: O incursiune în istoria artei, de la originile ei antice până azi*, Cartea Creștină, Oradea, 2000.
121. VAN DEURZEN-SMITH, EMMY, *Existential counselling in practice* (Existential counselling in practice), Sage Publications, Inc, Thousand Oaks, CA, US, 1988.
122. VANCEA, DUMITRU A., *Icoană și Cateheză*, Reîntregirea, Alba Iulia, 2005.
123. VERZA, FLORIN EMIL; POPOVICI, DORU, *Ghid de educație specială: diagnoză, evaluare și terapie*, Editura Universității din București, București, 2013.
124. VRAME, ANTON C., *The Educating Icon : Teaching Wisdom and Holiness in the Orthodox Way*, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, Mass, 1999.
125. WEAVER, JEFFREY; CAVINESS, MADELINE H., *The Ancestors of Christ Windows at Canterbury Cathedral*, J. Paul Getty Museum, Los Angeles, 2013.
126. WIESEL, ELIE, *Celebrare biblică: portrete si legende*, Hasefer, București, 1998.
127. ZINKER, JOSEPH C., *In Search of Good Form: Gestalt Therapy with Couples and Families*, 1st edition, Gestalt Press, USA, 2013.
128. ZINKER, JOSEPH, *Creative Process in Gestalt Therapy*, Vintage Books, New York, 1978.

STUDII ȘI ARTICOLE

1. AGA, VICTOR, *Simbolica biblică și creștină. Dicționar enciclopedic*, Învierea, Timișoara, 2005.

2. AL-BILTAGI, MOHAMMED; SARHAN, ESSAM, „Anxiety Disorder in Children: Review”, *Journal of Paediatric Care Insight* 1 (2016), pp. 18–28.
3. ALLEN, PAT B., *Art Is a Way of Knowing: A Guide to Self-Knowledge and Spiritual Fulfillment through Creativity*, Shambhala, Boston : New York, 1995.
4. ALLEN, PAT B., *Art Is a Spiritual Path: Engaging the Sacred through the Practice of Art and Writing*, 49033rd edition, Shambhala, Boston, 2005.
5. ANDREJEV, VLADISLAV, „Art and Religion: Creativity and the Meaning of “Image” from the Perspective of the Orthodox Icon”, *Theology Today* 61, 1 (1 aprilie 2004), pp. 53–66.
6. APOSTOL, CONSTANTIN, *Oficializarea stilului pictural bizantin în iconografia creștină*, Editura Universității din București, București, 2008.
7. ARNHEIM, RUDOLF, *Art and visual perception: A psychology of the creative eye*, (Art and visual perception: A psychology of the creative eye, New version), University of California Press, Berkeley, CA, US, 1974.
8. ARNHEIM, RUDOLF, *Visual Thinking*, University of California Press, Berkeley, Calif., 1974.
9. ARYA, RINA, „Contemplations of the Spiritual in Visual Art”, *Journal for the Study of Spirituality* 1 (2011), pp. 76–93.
10. AWES FREEMAN, JENNIFER, „The Good Shepherd and the Enthroned Ruler: A Reconsideration of Imperial Iconography in the Early Church”, în LEE M. JEFFERSON, ROBIN M. JENSEN (ed.), *The Art of Empire. Christian Art in Its Imperial Context*, Augsburg Fortress, Washington, 2015.
11. BELL, SIMON, „Art Therapy and Spirituality”, *Journal for the Study of Spirituality* 1, 2 (2011), pp. 215–230.
12. BENNINGTON, ROSE; BACKOS, AMY; HARRISON, JENNIFER; ETHERINGTON READER, ARNELL; CAROLAN, RICHARD, „Art therapy in art museums: Promoting social connectedness and psychological well-being of older adults”, *The Arts in Psychotherapy* 49 (1 iulie 2016), pp. 34–43.
13. BETENSKY, MALA, „The phenomenological approach to art expression and art-therapy”, *Art Psychotherapy* 4 (1977).
14. BETENSKY, MALA GITLIN, *What do you see? Phenomenology of therapeutic art expression* (What do you see? Phenomenology of therapeutic art expression), Jessica Kingsley Publishers, London, England, 1995.

15. BHOSALE, SHANKAR; SINGRU, S. A.; KHISMATRAO, DEEPAK, „Study of psychosocial problems among adolescent students in Pune, India.”, *Al Ameen Journal of Medical Sciences* 8, 2 (2015), pp. 150–155.
16. BIGHAM, STÉPHANE, *Icoana în Tradiția Ortodoxă*, traducere de DIANA PREDA și CORNEL APOSTOL, Theosis, Oradea, 2016.
17. BIZĂU, IOAN, „Incursiuni în teologia și arta icoanei”, în *Ce este icoana?*, Reîntregirea, Alba Iulia, 2004.
18. BORCHARDT-HUME, ACHIM (ed.), *Rothko: The Late Series*, 1st Edition, Tate, London, 2009.
19. BOSGRAAF, LIESBETH; SPREEN, MARINUS; PATTISELANNO, KIM; VAN HOOREN, SUSAN, „Art Therapy for Psychosocial Problems in Children and Adolescents: A Systematic Narrative Review on Art Therapeutic Means and Forms of Expression, Therapist Behavior, and Supposed Mechanisms of Change”, *Frontiers in Psychology* 11 (2020), p. 584685.
20. BOSWORTH, C. E.; LEWIS; PELLAT; DONZEL, E. J. VAN (ed.), *Encyclopaedia of Islam (Khe-Mahi)*; vol. V, Brill, Leiden, 1998.
21. BOTTON, ALAIN; ARMSTRONG, JOHN, *Art as Therapy*, ediție de JANE ACE, Phaidon Press, London, 2013.
22. BROWN, PETER, „A Dark-Age Crisis: Aspects of the Iconoclastic Controversy”, *The English Historical Review* 88, 346 (1973), pp. 1–34.
23. BURKE, MARY THOMAS, *Counseling: The Spiritual Dimension*, ediție de JUDITH G. MIRANTI, Amer Counseling Assn, Alexandria, VA, 1995.
24. CAMERON, MARY; HILL, PETER, „Hyperkinetic disorder: aSseSSInent and treabnent”, *Advances in Psychiatric Treatmen* 2 (1996).
25. CANE, FLORENCE, *The Artist in Each of Us*, Thames and Hudson, London, 1951.
26. CARDONA, JUAN; MANES, FACUNDO; ESCOBAR, MARÍA; LÓPEZ, JESSICA; IBANEZ, AGUSTIN, „Potential Consequences of Abandonment in Preschool-Age: Neuropsychological Findings in Institutionalized Children”, *Behavioural neurology* 25 (2012), pp. 291–301.
27. CARR, ANNEMARIE WEYL, „Donors in the Frames of Icons: Living in the Borders of Byzantine Art”, *Gesta* 45, 2 (2006), pp. 189–198.
28. CARR, EPHREM, „Le scuole esegetiche nella tradizione della Chiesa siro-orientale”, în CESARE PASINI, EMIDIO VERGANI, SABINO CHIALÀ (ed.), *Storia, cristologia e tradizioni della Chiesa Siro-orientale ; Atti del 3° incontro sull'Oriente Cristiano di tradizione*

siriaca: Milano, Biblioteca Ambrosiana, 14 marzo 2004, Centro ambrosiano, Milano, 2006.

29. CASTELLI, EMANUELE, „The Symbols of Anchor and Fish in the Most Ancient Parts of the Catacomb of Priscilla: Evidence and Questions”, *Studia Patristica* LIX (2013).
30. CASTELNUOVO, GIANLUCA; ONOFRI, ANTONIO; LEE, CHRISTOPHER WILLIAM; OSTACOLI, LUCA; STINGL, MARKUS, *Present and Future of EMDR in Clinical Psychology and Psychotherapy, volume II*, Frontiers Media SA, Lausanne, 2023.
31. CHEUNG, RACHAEL; HARTLEY, CALUM; MONAGHAN, PADRAIC, „Receptive and expressive language ability differentially support symbolic understanding over time: Picture comprehension in late talking and typically developing children”, *Journal of Experimental Child Psychology* 214 (2022).
32. CHIRILĂ, EMILIA, „Educație artistică și art-terapie cu mijloace specifice ceramicii”.
33. CHIRILĂ, EMILIA, *Art-Terapia în Tulburările Emoționale ale Copilului și Adolescentului*, Asociația Tercoart Academt, Cluj-Napoca, 2018.
34. CHU, VALERIE, „Within the Box: Cross-Cultural Art Therapy With Survivors of the Rwanda Genocide”, *Art Therapy* 27, 1 (2010), pp. 4–10.
35. CIORNAI, SELMA, „Gestalt Art Therapy: A Path to Consciousness Expansion”, în DAVID E. GUSSAK, MARCIA L. ROSAL (ed.), *The Wiley Handbook of Art Therapy*, John Wiley & Sons, Chichester, 2016.
36. COBB, MARK, *The Dying Soul: Spiritual Care at the End of Life*, 1st edition, Open University Press, Buckingham ; Phildelphia, Pa, 2001.
37. COHEN-YATZIV, LIAT; REGEV, DAFNA, „The effectiveness and contribution of art therapy work with children in 2018 -what progress has been made so far? A systematic review”, *International Journal of Art Therapy* 24, 3 (2019), pp. 100–112.
38. COHN, HANS, *Existential Thought and Therapeutic Practice: An Introduction to Existential Psychotherapy*, SAGE Publications, Inc., London, 1997.
39. CONFESSORIS, MAXIMI, *Opera Omnia* (Patrologia Graeca 91), ediție de JACQUES-PAUL MIGNE, Migne, Paris, 1865.
40. COOK, CHRISTOPHER C. H., „Religion and spirituality in clinical practice”, *BJPsych Advances* 21, 1 (2015), pp. 42–50.
41. COOK, CHRISTOPHER C. H., „Addiction and spirituality”, *Addiction* 99, 5 (2004), pp. 539–551.
42. CORNEANU, SORINA, *Ghid practic de înțelegere a emoțiilor prin art terapie*, Rovimed Publishers, Bacău, 2019.

43. COUNCIL, TRACY, „Medical Art Therapy with Children”, în CATHY MALCHIODI (ed.), *Handbook of Art Therapy*, 2nd edition, Guilford Press, New York, 2012.
44. COVARRUBIAS OPPLIGER THUSNELDA, ELISA, „Monografía para optar a la Especialización en Arte Terapia del Postítulo en Terapias de Arte”.
45. COX, SUE, „Intention and Meaning in Young Children’s Drawing”, *International Journal of Art & Design Education* 24, 2 (2005), pp. 115–125.
46. CUCUI, ELENA-DANIELA; BURNETE, DANIELA, *Icoana Transilvăneană pe sticlă: caiet de modele*, Altip, Alba Iulia, 2016.
47. DALLEY, TESSA (ed.), *Art as Therapy: An Introduction to the Use of Art as a Therapeutic Technique*, 1st edition, Routledge, New York, 1984.
48. DAMASCENI, JOANNIS, *Patrologiæ cursus completus. Series Græca*, vol. 94 (Patrologia Graeca), ediție de JACQUES-PAUL MIGNE, Apud Garnier Fratres et J.-P. Migne Successores, Paris, 1864.
49. DAMASCHIN, IOAN, *Dogmatica*, traducere de DUMITRU FECIORU, Scripta, București, 1993.
50. DAMASCHIN, IOAN, *În apărarea sfintelor iocane*, vol. 17 (Părinți și Scriitori Bisericești), Basilica, București, 2018.
51. DANCU, JULIANA; DANCU, DUMITRU, *Pictura țărănească pe sticlă*, Meridiane, București, 1975.
52. DANIELOU, JEAN, *Primitive Christian Symbols*, traducere de DONALD ATTWATER, Helicon Press, 1964.
53. VAN DEURZEN-SMITH, EMMY, *Existential counselling in practice* (Existential counselling in practice), Sage Publications, Inc, Thousand Oaks, CA, US, 1988.
54. DIANE, WALLER; CARYL, SIBBETT, *Art Therapy And Cancer Care*, McGraw-Hill Education, UK, 2005.
55. DORSON, JODI A., *Art Therapy for Children. Activities for individuals and small groups*, CreateSpace Independent Publishing Platform, USA, 2014.
56. DOWNING, JUNE, *Teaching Literacy to Students with Significant Disabilities: Strategies for the K–12 Inclusive Classroom*, Corwin Press, Thousand Oaks, California, 2005.
57. DOYLE, CHRISTINE, „Spirituality and art therapy”, <https://spectrum.library.concordia.ca/id/eprint/2399/>.
58. DRĂGAN CHIRILĂ, DIANA, *Iluzia prezentului: Instalație multimedia interactivă*, Cluj-Napoca, 2018.

59. DUMITRAN, ANA, „Despre icoanele pe sticlă așa-numite de Iernuțeni”, *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica* 15, 1 (2011).
60. DUMITRAN, ANA; KAROLY, SZÖCS FÜLÖP; BĂJENARU, ELENA, *Icoane pe sticlă din Transilvania. Colecția Szöcs*, Alba-Iulia, 2012.
61. DUMITRU A. VANCA, *Icoană și Cateheză*, Reîntregirea, Alba-Iulia, 2005.
62. ĐURIŠIĆ, MAŠA; BUNIJEVAC, MILA, „Parental Involvement as a Important Factor for Successful Education”, *CEPS Journal* 7, 3 (2017).
63. EDWARDS, DAVID; WILKINS, PAUL, *Art Therapy*, SAGE Publications Ltd, London, 2014.
64. ENĂCHESCU, CONSTANTIN, *Psihologia activității patoplastice*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977.
65. ESTIFEN TEDEJO, RODRIGUEZ, „Arte y terapia. Historia, Interrelaciones, Praxis y Situación Actual”.
66. EVANS, EDWARD PAYSON, *Animal symbolism in ecclesiastical architecture*, H. Holt, New York, 1896.
67. FABINI, DANA, *Creativitate artistică: relații între artele vizuale și terapia prin artă*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2006.
68. FABINI, DANA, *Receptarea în artele vizuale: implicații în terapia prin artă*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2006.
69. FARRELLY-HANSEN, MIMI (ed.), *Spirituality and Art Therapy: Living the Connection*, 1st edition, Jessica Kingsley, London ; New York, 2009.
70. FARRELLY-HANSEN, MIMI; MOON, CATHERINE (ed.), „Prayer, sacraments, grace”, în *Spirituality and Art Therapy: Living the Connection*, 1st edition, Jessica Kingsley, London ; New York, 2009.
71. FISHER, ROBERT, „Thinking Skills to Thinking Schools: Ways to Develop Children’s Thinking and Learning”, *Early Child Development and Care* 153, 1 (1999), pp. 51–63.
72. FOLOSTINA, RUXANDRA; IACOB, CLAUDIA, „The Inclusion of Children With Special Education Needs: A Theoretical Approach”, în VICTORIȚA TRIF (ed.), *Analyzing Paradigms Used in Education and Educational Psychology*, Information Science Reference, Pennsylvania, 2020, pp. 189–209.
73. FULLER, PETER, *Peter Fuller’s Modern Painters: Reflections on British Art*, ediție de JOHN McDONALD, Methuen, London, 1993.
74. GANIM, BARBARA, *Art and Healing: Using Expressive Art to Heal Your Body, Mind, and Spirit*, Illustrated edition, Three Rivers Press, USA, 1999.

75. GELAN, CRISTINA, „Ideology, Symbolism and Representation through Byzantine Art”, *Anastasis Research in Medieval Culture and Art* 1 (2018), pp. 130–145.
76. GERO, STEPHEN, „Byzantine Iconoclasm and Monachomachy”, *The Journal of Ecclesiastical History* 28, 3 (1977), Cambridge University Press, pp. 241–248.
77. GERO, STEPHEN, *Byzantine iconoclasm during the reign of Leo III: with particular attention to the oriental sources* (Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium 41), Louvain, 1973.
78. GHEORGHE, ȘTEFAND., *Icoana pe sticlă: istorie, artă și tradiție*, Sinteze, Galați, 2014.
79. GINSBURG, KENNETH R., „The Importance of Play in Promoting Healthy Child Development and Maintaining Strong Parent-Child Bonds”, *Pediatrics* 119, 1 (2007), pp. 182–191.
80. GLADDING, SAMUEL T., *The Creative Arts in Counseling*, John Wiley & Sons, Hoboken, 2021.
81. GOLDING, JOHN, *Paths to the Absolute: Mondrian, Malevich, Kandinsky, Pollock, Newman, Rothko, Stil.*, 1st edition, Princeton University Press, Princeton, N.J, 2000.
82. GOLOMB, CLAIRE, *The Child's Creation of a Pictorial World*, University of California Press, Berkeley, 1992.
83. GRĂGHICESCU, SILVIA; GRĂGHICESCU, FLORENȚA, *Educație Plastică: ghid metodic pentru clasele I-IV*, Aramis, București, 2007.
84. GUSEV, NIKOLAI; DUNAEV, MIHAIL; KARELIN, RAFAIL, *Îndrumar iconografic*, vol. I, traducere de EVDOCHIA ȘAVGA, Sophia, București, 2007.
85. GUSSAK, DAVID E.; ROSAL, MARCIA L. (ed.), *The Wiley Handbook of Art Therapy*, John Wiley & Sons, Chichester, 2016.
86. HACKNEY, CHARLES H.; SANDERS, GLENN S., „Religiosity and Mental Health: A Meta-Analysis of Recent Studies”, *Journal for the Scientific Study of Religion* 42, 1 (2003), pp. 43–55.
87. HANSEN, KENDAL, „The Parallels Between Art Therapy and Christianity: Integrating Identities as a Christian and an Art Therapist”, *Expressive Therapies Capstone Theses* 6 (2018).
88. HANZLIK, EMILY; GIGANTE, JOSEPH, „Microcephaly”, *Children* 4, 6 (2017), p. 47.
89. HARRIS, BELINDA, „Gestalt”, în MAGGIE ROBSON, SUE PATTISON (ed.), *The Handbook of Counselling Children & Young People*, SAGE Publications, Inc., California, 2014, pp. 64–79.

90. HILLMAN, JAMES, *The essential James Hillman: A Blue Fire*, ediție de THOMAS MOORE, Harper & Row, New York, 1989.
91. HOROVITZ, ELLEN G.; HALPERN, WERNER I., *Spiritual Art Therapy: An Alternate Path*, 2nd edition, Charles C Thomas Pub Ltd, Springfield, Ill, 2002.
92. HOROVITZ-DARBY, ELLEN G., *Spiritual art therapy: An alternate path* (Spiritual art therapy: An alternate path), Charles C Thomas, Publisher, Springfield, IL, England, 1994.
93. HUBBES, LASZLO, „Apocalyptic Motifs in the Early Christian Literature and Art”, în MICHAEL LABAHN, OUTI LEHTIPUU (ed.), *Imagery in the Book of Revelation*, Peeters, Leuven, 2011.
94. ILIE, GINA, *Art-Terapia și dezvoltarea personală la adolescenți*, Sper, București, 2017.
95. IMRAN, MOHD; MUZAFFAR, ANSA, „Effect of dysfunctional family on Self-esteem and social anxiety of young adults”, *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research* 10, 6 (2023).
96. IRIMIE, CORNEL; FOCȘA, MARCELA, *Romanian Icons painted on glass*, Meridiane, București, 1968.
97. KEARNEY, MICHAEL K.; WEININGER, RADHULE B.; VACHON, MARY L. S.; HARRISON, RICHARD L.; MOUNT, BALFOUR M., „Self-care of physicians caring for patients at the end of life: «Being connected... a key to my survival»”, *JAMA* 301, 11 (2009), pp. 1155–1164.
98. KENNEDY, MACNAB, „The effectiveness of spiritual/religious interventions in psychotherapy and counselling: a review of the recent literature”, *PACFA. Melbourne* (2015).
99. KIELING, CHRISTIAN; BAKER-HENNINGHAM, HELEN; BELFER, MYRON; CONTI, GABRIELLA; ERTEM, ILGI; ET AL., „Child and adolescent mental health worldwide: evidence for action”, *Lancet (London, England)* 378, 9801 (2011), pp. 1515–1525.
100. KIRSCHBAUM, ENGELBERT, „L’Angelo rosso e l’Angelo turchino”, *Rivista di archeologia cristiana* 17 (1940), pp. 210–248.
101. KITZINGER, ERNEST, „The Cult of Images in the Age before Iconoclasm”, *Dumbarton Oaks Papers* VIII (1954).
102. KOENIG, HAROLD G., „Concerns about measuring «spirituality» in research”, *The Journal of Nervous and Mental Disease* 196, 5 (2008), pp. 349–355.
103. KOLK, B. A. VAN DER, „Beyond the talking cure: Somatic experience, subcortical imprints in the treatment of trauma”, în LAWRENCE E. SHAPIRO (ed.), *EMDR as an*

- integrative psychotherapy approach: Experts of diverse orientations explore the paradigm prism*, American Psychological Association Press, Washington D.C., 2002.
104. KORDIS, GEORGE, *Ritmul în pictura bizantină*, Sophia, București, 2008.
 105. KOWALIK-OLUBINSKA, MALGORZATA, „Education of children with learning disabilities from the social and cultural perspective”, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 55 (2012), pp. 1243–1249.
 106. KRAMER, EDITH, *Art as Therapy with Children*, HarperCollins, London, 1973.
 107. KRAUT, ROBERT, *Artworld Metaphysics*, 1st edition, Oxford University Press, Oxford ; New York, 2007.
 108. KRISTINA SESAR; DODAJ, ARTA; VASILJ, VIDA; SESAR, DAMIR; SMOLJAN, IRENA; ET AL., „The Creative Art Therapies in Work with Children and Adolescents with Traumatic Experiences”, *Central European Journal of Paediatrics* 18, 1 (2022), pp. 63–74.
 109. KUROWSKA, KLAUDIA, „Abnormal psychomotor development of children. Part I: The basic definition and information”, *Pediatrica i Medycyna Rodzinna* 14 (2018), pp. 143–150.
 110. LĂZĂRESCU, SANDU, *Culoarea în artă*, Polirom, Iași, 2009.
 111. LENGHEL, IEREMIA, *Sanogeneza prin art-terapie*, Grinta, Cluj-Napoca, 2013.
 112. LEONIDA, MIHAELA D., *The Materials and Craft of Early Iconographers*, Springer, New York, 2014.
 113. LEVINE, ADAM, „A Beautiful Christ: Materiality and Divinity in the Earliest Sinai Icons”, în *Series Byzantina: Studies on Byzantine and Post-Byzantine Art*, The Polish Society of Oriental Art, Warsaw, 2009, pp. 45–58.
 114. LIPNICKAS, ARUNAS; SINKEVICIUS, SAULIUS; RIMKUS, KESTAS, „Organic Shapes Classification by Similarity to Basic Geometric Shapes”, *International Journal of Computer and Information Technology* 3, 3 (2014), pp. 503–507.
 115. LIVELY, JENNIFER, „Spirituality and Healing: Multicultural Implications within Art Therapy”, *LMU/LLS Theses and Dissertations* (1 aprilie 2011), <https://digitalcommons.lmu.edu/etd/91>.
 116. LOWENFELD, VIKTOR; BRITTA, W. LAMBERT, *Creative and Mental Growth*, Macmillan, 1987.
 117. LU, JIE; SHEEN, VOLNEY, „Periventricular heterotopia”, *Epilepsy & Behavior* 7, 2 (2005), pp. 143–149.

118. LUCACIU, ADRIANA, *Forme de expresie ale desenului în arta sec. XX.*, Brumar, Timișoara, 2006.
119. MAFRA, HAZAR, „Development of learning and social skills in children with learning disabilities: an educational intervention program”, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 209 (2015), pp. 221–228.
120. MAGUIRE, EUNICE DAUTERMAN; MAGUIRE, HENRY, „Novelties and Inventions in Byzantine Art”, în *Other Icons: Art and Power in Byzantine Secular Culture*, Princeton University Press, Princeton, N.J, 2006.
121. MALCHIODI, CATHY, *Art Therapy Sourcebook*, 2nd edition, McGraw Hill, New York, 2007.
122. MALCHIODI, CATHY (ed.), *Medical Art Therapy with Children*, 1st edition, Jessica Kingsley, London, 1998.
123. MALCHIODI, CATHY A. (ed.), *Handbook of Art Therapy*, Second edition, The Guilford Press, New York, 2011.
124. MALCHIODI, CATHY A., *The Art Therapy Sourcebook*, Lowell House, Cambridge (Mass.), 1998.
125. MCLEOD, KAREN A., „Cardiac pacing in infants and children”, *Heart* 96, 18, pp. 1502–1508.
126. MCNIFF, SHAUN, *Art as Medicine : Creating a Therapy of the Imagination*, 1st edition, Shambhala, Boston : New York, 1992.
127. MCNIFF, SHAUN A., „Motivation in art”, *Art Psychotherapy* 4, 3–4 (1977), pp. 125–136.
128. MEIER-STAUACH, CRISTEL; SUNTRUP, RUDOLF, *Lexikon der Farbenbedeutungen im Mittelalter*, Böhlau-Verlag, Cologne, 2011.
129. MELLINKOFF, RUTH, *Outcasts: Signs of Otherness in Northern European Art of the Late Middle Ages*, vol. 1 (California Studies in the History of Art), University of California Press, Berkeley, 1994.
130. MERLEAU-PONTY, MAURICE, *Phenomenology of Perception*, Routledge, London, 1962.
131. MICU, CRISTIAN, *Icoane din patrimoniul Muzeului Etnografic al Transilvaniei – Catalogul colecției*, Digital Data, Cluj-Napoca, 2011.
132. MINISTERUL SĂNĂTĂȚII PUBLICE, *Lista tabelară a bolilor ICD-10-AM. Clasificări internaționale și statistice a bolilor și problemelor de sănătate înrudite*,

revizia 10, modificarea australiană (ICD-10-AM), vol. I, Centrul Național de Clasificare în sănătate, 2002.

133. MIREUȚĂ, MARIANA, *Arta și exprimarea plastică în viața copilului*, George Tofan, Suceava, 2008.
134. MITTAL, KUNJANA, „Impact of Domestic Violence on Children”, *International Journal of Innovative Science and Research Technology* 5, 5 (2020), pp. 53–55.
135. MONAHIA IULIANA, *Truda iconarului*, traducere de EVDOCHIA ȘAVGA, Sophia, București, 2001.
136. MOON, BRUCE L., *Art And Soul: Reflections On An Artistic Psychology*, 2nd edition, Charles C Thomas Pub Ltd, Springfield, Ill, 2004.
137. MORGAN, D., „Spirit and Medium”, în CHRIS TOWNSEND (ed.), *The Art of Bill Viola*, 1st edition, Thames & Hudson, New York, N.Y, 2004.
138. MUNTEAN, MARCEL GH., *Tipologia artei bizantine*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2012.
139. MUNTEANU, A.; SIMIONESCU, A.E.; URMĂ, MARIA, „New research on materials used in the painting of icons on glass in Transylvania in the XIX century”, *International Journal of Conservation Science* 6 (2015), pp. 557–570.
140. MUNTEANU, ANIȘOARA, *Icoana pe sticlă: expresie a sufletului românesc*, Artes, Iași, 2014.
141. MUREȘAN, LUIZA; TURDA, SEBASTIAN, „The Importance of Role Play and Artistic-Plastic Activities in the Preschoolers Self-Knowledge and Emotional Expressivity Development”, *Educatia 21 Journal* 23 (2022), pp. 46–53.
142. MURRAY, PETER; MURRAY, LINDA (ed.), *A Dictionary of Christian Art*, Oxford University Press, Oxford ; New York, 2004.
143. MUȘLEA, IOAN, *Icoanele pe sticlă și xilogravurile țăranilor români din Transilvania*, Grai și suflet- Cultura Națională, București, 1995.
144. MYNARIKOVA, LENKA, „Art-Based Program for Social and Emotional Development of Children”, *US-China Education Review* 8 (2012).
145. NAUMBURG, MARGARET, *An Introduction to Art Therapy: Studies of the „free” Art Expression of Behavior Problem Children and Adolescents*, Teachers College Press, Columbia, USA, 1973.
146. NETTO-SHEK, JO-ANN, „Developing Creative & Critical Thinking in Young Learners”, 2017, pp. 1–15.

147. OGUNDELE, MICHAEL O., „Behavioural and emotional disorders in childhood: A brief overview for paediatricians”, *World Journal of Clinical Pediatrics* 7, 1 (2018), pp. 9–26.
148. ORCHARD, HELEN, „Spiritual Care in ‘God’s Waiting Room’: a Review of the Questions”, *Progress in Palliative Care* 9, 4 (2001), pp. 131–135.
149. OZOLIN, NIKOLAI, *Iconografia Ortodoxă a Cinzecimii: izvoarele sale și evoluția schemei iconografice bizantine*, traducere de VASILE MANEA, Patmos, Cluj-Napoca, 2002.
150. PALADE, MIHAELA, *Iconoclasmul în actualitate: de la „moartea lui Dumnezeu” la moartea artei*, Sophia, București, 2004.
151. PALOUTZIAN, RAYMOND; BUFFORD, RODGER; ELLISON, CRAIG, „The Spiritual Well-Being Scale”, *Journal of Psychology and Theology* 19 (1991), pp. 56–70.
152. PANT, GAURAV, „Comparison of bodily kinesthetic intelligence, spatial-visual intelligence, and interpersonal intelligence among gender difference”, *International Journal of Movement Education and Social Science* 9, 1 (2020), pp. 2321–2279.
153. PARHAM, DIANE L.; FAZIO, LINDA S., *Play in Occupational Therapy for Children*, 2nd edition, Mosby, St. Louis, Mo, 2008.
154. PASTOUREAU, MICHEL, *Blue: The History of a Color.*, Princeton University Press, Princeton, NJ, 2001.
155. PASTOUREAU, MICHEL, *Green: The History of a Color*, Princeton University Press, Princeton, 2014.
156. PAȘCA, MARIA, *Terapii ocupaționale și arte combinate repere creative*, University Press, Târgu-Mureș, 2016.
157. PERLS, FREDERICK S., *You are You and I am I If by Chance We Find Each Other It’s Beautiful Gestalt Therapy Now* Frederick S. Perls 1970, Penguin Books, 1970.
158. PETZOLD, ANDREAS, „The Iconography of Color”, în CALUM HOURIHANE (ed.), *The Routledge Companion to Medieval Iconography*, Routledge, London, 2016.
159. PLATE, S. BRENT (ed.), *Religion, Art, and Visual Culture: A Cross-Cultural Reader*, Palgrave Macmillan, New York, 2002.
160. PLEASANT-METCALF, ANGELA M.; ROSAL, MARCIA L., „The Use of Art Therapy to Improve Academic Performance”, *Art Therapy* 14, 1 (1 ianuarie 1997), pp. 23–29.
161. POLSTER, ERVING; POLSTER, MIRIAM, *Gestalt Therapy Integrated: Contours of Theory & Practice*, Random House, USA, 1974.

162. POPA-BOTA, IOAN, „The Icon on Glass - element of identity and cultural unity”, în VASILE STANCIU, PAUL SILADI (ed.), *Unitate și identitate. Ortodoxia românilor între comuniunea răsăriteană și dialogul cu Apusul*, vol. II, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2019, pp. 368–388.
163. POPESCU, VALERIU, „Deficitul de atenție și tulburările hiperkinetice (ADHD)-Tratament”, *Revista română de pediatrie* LVII, 2 (2008).
164. POPOVICI, DAN, *Marea Tăcere*, Platytera, București, 2013.
165. PREDA, VASILE, *Terapii prin mediere artistică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2003.
166. RABIN, MURY, *Art Therapy and Eating Disorders: The Self as Significant Form*, Columbia University Press, New York, 2012.
167. REIS, HARRY T.; COLLINS, W. ANDREW; BERSCHIED, ELLEN, „The relationship context of human behavior and development”, *Psychological Bulletin* 126 (2000), pp. 844–872.
168. RHYNE, JANIE, *The Gestalt Art Experience: Patterns That Connect*, Magnolia Street Publishers, Chicago, 1996.
169. ROBBINS, ARTHUR, *The Artist As Therapist*, Jessica Kingsley Limited, USA, 2000.
170. RODRIGUEZ, JEAN; TROLL, GEOFF, *L'Art-Thérapie - Pratiques, techniques et concepts*, Ellebore, 2012.
171. ROSAL, MARCIA L.; MCCULLOCH-VISLISEL, SUE; NEECE, SUSAN, „Keeping Students in School: An Art Therapy Program to Benefit Ninth-Grade Students”, *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association* 14, 1 (1997), pp. 30–36.
172. ROȘCA, SIMONA-TEODORA, *Icoana pe sticlă din Transilvania sec. XVIII-XX*, Tradiții Clujene, Cluj-Napoca, 2010.
173. RUBIN, JUDITH ARON, *Child Art Therapy: Understanding and Helping Children Grow Through Art*, Van Nostrand Reinhold, Toronto, 1970.
174. RUBIN, JUDITH ARON, *Child Art Therapy*, Wiley, Hoboken, N.J, 2005.
175. RUGGERI, GIOVANNI, *Icoanele pe sticlă din Sibiel*, Citta Aperta, Troina, 2008.
176. RUGH, MADELINE M., „Art, nature, and aging: A shamanic perspective”, în MIMI FARRELLY-HANSEN (ed.), *Spirituality and Art Therapy: Living the Connection*, 1st edition, Jessica Kingsley, London ; New York, 2009.
177. RUSTOIU, IOANA; DUMITRAN, ANA, *Iconarii din Maierii Bălgăduului*, Altip, Alba Iulia, 2007.

178. RUSTOIU, IOANA; DUMITRAN, ANA; BĂJENARU, ELENA; KAROLY, SZŐCS FÜLÖP (ed.), *Prin mine, Ioan Pop Zugravul*, Altip, Alba Iulia, 2008.
179. SAFRAI, MARY B., „Art Therapy in Hospice: A Catalyst for Insight and Healing”, *Art Therapy* 30, 3 (2013), pp. 122–129.
180. SALADE, DUMITRU; CIUREA, RODICA, *Educația prin artă și literatură. Studii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.
181. SĂNDULACHE, SORIN, *Consiliere și psihoterapie pastorală*, Editura Institutului Teologic Adventist, Cernica, 2006.
182. SCHAPIRO, MEYER, *Words and Pictures: On the Literal and the Symbolic in the Illustration of a Text*, Mouton, The Hague. Paris, 1973.
183. SENDLER, EGON, *Icoana – imagine a nevăzutului*, Sophia, București, 2005.
184. SHAPIRO, LAWRENCE E., *Limbajul secret al copiilor: cum să-ți înțelegi mai bine copilul*, Trei, București, 2011.
185. SHELDRAKE, PHILIP, *A Brief History of Spirituality*, Wiley-Blackwell, Malden, MA, 2007.
186. SHORE, ANNETTE, *The Practitioner's Guide to Child Art Therapy: Fostering Creativity and Relational Growth*, Routledge, New York, 2013.
187. SMITH, TIMOTHY B.; MCCULLOUGH, MICHAEL E.; POLL, JUSTIN, „Religiousness and depression: evidence for a main effect and the moderating influence of stressful life events”, *Psychological Bulletin* 129, 4 (2003), pp. 614–636.
188. SOLIMAN, EMAN S.; MAHDY, REHAB S.; FOUAD, HEBAB A.; ABBAS, R. A.; FAYED, AMEL, „Multiple risk factors affecting childhood psychosocial dysfunction in primary school Egyptian children”, *Middle East Current Psychiatry* 27, 1 (2020), p. 16.
189. SONG, SHENG-KWEI; SUN, SHU-WEI; RAMSBOTTOM, MICHAEL J.; CHANG, CHEN; RUSSELL, JOHN; ET AL., „Dysmyelination Revealed through MRI as Increased Radial (but Unchanged Axial) Diffusion of Water”, *NeuroImage* 17, 3 (2002), pp. 1429–1436.
190. SOREA, DANIELA; POPESCU, IONUȚ MIHAI, „Glass Icons in Transylvania (Romania) and the Craft of Painting Them as Cultural Heritage Resources”, *Heritage* 5, 4 (2022), pp. 4006–4023.
191. SPINELLI, ERNESTO, *The interpreted world: An introduction to phenomenological psychology* (The interpreted world: An introduction to phenomenological psychology), Sage Publications, Inc, Thousand Oaks, CA, US, 1989.

192. STEPNEY, STELLA A., *Art Therapy With Students at Risk: Introducing Art Therapy into an Alternative Learning Environment for Adolescents*, Charles C Thomas Pub Ltd, Springfield, 2001.
193. SWINTON, JOHN, *Spirituality and Mental Health Care: Rediscovering a „forgotten” Dimension*, Jessica Kingsley Publisher, London, 2001.
194. ȘCOALA SPECIALĂ TRANSILVANIA, *Incluziunea socială a copiilor cu C.E.S: Simpozion aniversar cu tema Abordarea prin activități de tip artistic a muncii educative și terapeutice la copiii cu C.E.S*, Editura Casei Corpului Didactic Cluj, Cluj-Napoca, 2009.
195. ȘEBU, SEBASTIAN; OPRÎȘ, MONICA; OPRÎȘ, DORIN, *Metodica pregătirii religiei, Reîntregirea*, Alba-Iulia, 2000.
196. ȘUȘALĂ, ION N., *Culoarea cea de toate zilele*, Albatros, București, 1982.
197. TALBOT, ALICE-MARY, „Female Patronage in the Palaiologan Era: Icons , Minor Arts and Manuscripts”, în LIOBA THEIS, MICHAEL GRÜNBART, MARGARET MULLETT (ed.), *Female Founders in Byzantium and Beyond*, Böhlau Verlag, Wien, 2014, pp. 259–274.
198. TALWAR, SAVNEET, „Accessing traumatic memory through art making: An art therapy trauma protocol (ATTP)”, *The Arts in Psychotherapy* 34 (2007), pp. 22–35.
199. THEOKRITOFF, ELIZABETH, *The Cambridge Companion to Orthodox Christian Theology*, ediție de MARY B. CUNNINGHAM, 1st edition, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.
200. TOBIN, BRUCE, „Icons of Transcendence”, *Canadian Art Therapy Association Journal* 4, 1 (1988), pp. 1–15.
201. TRIF, CLAUDIA-COSMINA, *Icoana Românească pe Sticlă. Curs universitar*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2021.
202. TRIFA, ALIN, *Tehnici iconografice bizantine și contemporane*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2012.
203. TRISTAN, FREDERIK, *Primele imagini creștine. De la simbol la icoană, secolele II-VI*, Meridiane, București, 2002.
204. TSAKIRIDOU, CORNELIA A., *Icons in Time, Persons in Eternity: Orthodox Theology and the Aesthetics of the Christian Image*, Routledge, London, 2013.
205. VAIRH JR., GENE EDWARD, *Starea artelor: O incursiune în istoria artei, de la originile ei antice până azi*, Cartea Creștină, Oradea, 2000.
206. VANCEA, DUMITRU A., *Icoană și Cateheză*, Reîntregirea, Alba Iulia, 2005.

207. VELDMAN, KARIN; REIJNEVELD, SIJMEN A; ORTIZ, JOSUE ALMANSA; VERHULST, FRANK C; BÜLTMANN, UTE, „Mental health trajectories from childhood to young adulthood affect the educational and employment status of young adults: results from the TRAILS study”, *Journal of Epidemiology and Community Health* (1979-) 69, 6 (2015), BMJ, pp. 588–593.
208. VERZA, FLORIN EMIL; POPOVICI, DORU, *Ghid de educație specială: diagnoză, evaluare și terapie*, Editura Universității din București, București, 2013.
209. VICOVAN, ION; TEȘU, IOAN CRISTINEL; HÂRLĂOANU, CEZAR PAUL, *Icoană și mărturisire în viața Bisericii*, Doxologia, Iași, 2021.
210. VOLKMAR, FRED; REICHOW, BRIAN; MCPARTLAND, JAMES, „Classification of autism and related conditions: Progress, challenges, and opportunities”, *Dialogues in clinical neuroscience* 14 (2012), pp. 229–37.
211. VRAME, ANTON C., *The Educating Icon : Teaching Wisdom and Holiness in the Orthodox Way*, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, Mass, 1999.
212. WAJUIHIAN, SAM, „Down syndrome: An overview”, *African Vision and Eye Health* 75 (2016).
213. WANG, ZHENLIN; WANG, LAMEI, „Cognitive Development: Child Education”, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, vol. IV.
214. WEAVER, JEFFREY; CAVINESS, MADELINE H., *The Ancestors of Christ Windows at Canterbury Cathedral*, J. Paul Getty Museum, Los Angeles, 2013.
215. WIESEL, ELIE, *Celebrare biblică: portrete si legende*, Hasefer, București, 1998.
216. WOLLHEIM, RICHARD, „The Work of Art as Object”, în CHARLES HARRISON, PAUL WOOD (ed.), *Art in Theory, 1900–1990*, Blackwell, Oxford.
217. WORLD HEALTH ORGANIZATION, „Child and adolescent mental health”, https://www.who.int/mental_health/maternal-child/child_adolescent/en/.
218. YANG-LI, DAI; FEI-HONG, LUO; HUI-WEN, ZHANG; MING-SHENG, MA; XIAO-PING, LUO; ET AL., „Recommendations for the diagnosis and management of childhood Prader-Willi syndrome in China”, *Orphanet Journal of Rare Diseases* 17, 1 (2022), p. 221.
219. ZAMFIR, CAMELIA NICOLETA, „Ora de religie-factor de responsabilizare a părinților și/sau reflex civil identitar”, în NICOLAE RĂZVAN STAN (ed.), *Demnitatea și libertatea persoanei umane: Abordare interdisciplinară*, Universitaria Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2016.

220. ZINKER, JOSEPH, *Creative Process in Gestalt Therapy*, Vintage Books, New York, 1978.
221. ZINKER, JOSEPH C., *In Search of Good Form: Gestalt Therapy with Couples and Families*, 1st edition, Gestalt Press, USA, 2013.
222. *Arta pentru copii*, Gama, Iași, 2009.
223. *Învățătura despre Sfintele Icoane reflectată în teologia ortodoxă românească. Studii și articole*, vol. I, Basilica, București, 2017.
224. *Bede: Commentary on Revelation*, traducere de FAITH WALLIS, 1st edition, Liverpool University Press, Liverpool, 2013.
225. *Arta pentru copii*, Gama.
226. *Icoana pe sticlă... timp de credință în spațiul Transilvaniei: catalog [icoane prezentate în cadrul expoziției organizate în Sala Oratorium a Muzeului de Istorie din Budapesta în perioada 19 aprilie-30 mai 2011]. The Icon on glass... a time of faith within the space of Transylvania*, Astra Museum, Sibiu, 2011.
227. „ORDIN 5574 07/10/2011 - Portal Legislativ”, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/132679>.

TEZE DE DOCTORAT, DISERTAȚII

1. CHIRILĂ, EMILIA, „Educație artistică și art-terapie cu mijloace specifice ceramicii”, Teză de doctorat, Universitatea de artă și design, Cluj-Napoca, 2011.
2. COVARRUBIAS OPPLIGER THUSNELDA, ELISA, „Arteterapia con una adolescente con síndrome de Down y psicosis. Contención a través de la experiencia artística”, disertație, Universidad de Chile, Facultad de Artes, Santiago de Chile, Octubre 2015.
3. ESTIFEN TEDEJO, RODRIGUEZ, „Arte y terapia. Historia, Interrelaciones, Praxis y Situación Actual”, teză de doctorat, Universidad de Salamanca, Facultad de Bellas Artes, Salamanca, 2016.
4. LIVELY, JENNIFER, „Spirituality and Healing: Multicultural Implications within Art Therapy”, *LMU/LLS Theses and Dissertations* (1 aprilie 2011), <https://digitalcommons.lmu.edu/etd/91>.

WEBOGRAFIE

1. DOYLE, CHRISTINE, „Spirituality and art therapy”,
<https://spectrum.library.concordia.ca/id/eprint/2399/>.
2. WORLD HEALTH ORGANIZATION, „Child and adolescent mental health”,
https://www.who.int/mental_health/maternal-child/child_adolescent/en/.
3. „ORDIN 5574 07/10/2011 - Portal Legislativ”,
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/132679>.
4. https://en.wikipedia.org/wiki/Apse_of_Sant_Climent,_Ta%C3%BCll#/media/File:Meister_aus_Tahull_001.jpg, accesat 07.09. 2023, ora 12:26.
5. <https://www.monestirs.cat/monst/osona/cos29sesc.htm>, accesat 07. 09. 2023, ora 14:43.
6. <https://www.barcelonacorporatetravel.com/en/articles/romanesque-art-barcelona>, accesat 08. 09. 2023 ora 20:23
7. <https://www.pallasweb.com/deesis/byzantine-mosaics-of-angels-in-sicily.html>, accesat 06. 09. 2023, ora 23:06.
8. <https://pressone.ro/fresca-veche-de-sase-secole-de-la-malancrav/>, accesat 08. 09. 2023 ora 20:27.
9. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e7/Gentile_da_Fabriano_-_Coronation_of_the_Virgin.jpg, accesat 06. 09. 2023, ora 13: 49.
10. <https://musicaybellasartes.wordpress.com/2018/02/12/gotico-aragones-angeles-musicos/>, accesat 08. 09. 2023 ora 20:26.
11. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/23/Simone_Martini_and_Lippo_Memmi_-_The_Annunciation_and_Two_Saints_-_WGA15010.jpg accesat 07. 09. 2023, ora 12: 20.